

MEDAUS MĖNESIO SLOGA

Kamilė Macytė¹, Agnė Mežanskaitė¹, Darius Bajorinas²

¹Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Medicinos akademija, Medicinos fakultetas,

²Respublikinė Šiaulių ligoninė, Ausų, nosies, gerklės ligų skyrius

Raktažodžiai: medaus mėnesio sloga, rinitas, rinitas po lytinių santykių, nealerginė sloga.

Santrauka

Medaus mėnesio sloga – fenomenas, kai lytinių santykių metu arba per 6 val. po jų pasireiškia rinitui būdingi simptomai. Įprastai pacientus vargina čiaudulys, ašarojimas, vandeninga sekrecija iš nosies, nosies užgulimas. Tikslios medaus mėnesio slogos priežastys ir mechanizmas nėra žinomi. Manoma, kad pagrindinės priežastys, lemiančios šį reiškinį, yra seksualinis susijaudinimas ir nerimas lytinio akto metu. Seksualiai susijaudinus, suaktyvinama autonominė nervų sistema, ypač parasimpatinė jos dalis, nervinės ląstelės ima išskirti mediatorių acetilcholiną, sukelti cholinergines reakcijas. Jų metu aktyvuojamos putliosios ląstelės, iš jų išsiskiria mediatoriai, kurie sukelia medaus mėnesio slogai būdingus simptomus. Norint diagnozuoti medaus mėnesio slogą, simptomus reikėtų diferencijuoti nuo bronchinės astmos paūmėjimų ir (arba) alerginių reakcijų. Šiuo metu simptomams palengvinti skiriami įnosiniai gliukokortikosteroidai, pvz.: beklometazonas, flutikazonas ir kt.

Įvadas

Medaus mėnesio sloga – lytinį gyvenimą sunkinanti problema, paplitusi tiek tarp vyrų, tiek tarp moterų, kai lytinio akto metu ar po jo atsiranda rinitui būdingų simptomų [1,2]. Pirmą kartą kvėpavimo sistemos sutrikimai, pasireiškiantys lytinio akto metu ar po jo, pradėti nagrinėti 1976 metais [1]. Nuo to laiko literatūroje aprašyta nemažai tyrimų, nagrinėjančių lytinio akto įtaką lėtinei obstrukcinei plaučių ligai, cistinei fibrozei ir astmai, tačiau medaus mėnesio sloga vis dar reikalauja detalesnio ištyrimo. Šio reiškinio epidemiologinis paplitimas taip pat neaiškus [1]. Manoma, kad jį sukelia kelios priežastys: pacientai ignoruoja ligos simptomus, sieja juos su alerginiais veiksniais ir priskiria alergijai, retai kreipiasi į gydytoją, o jei ir kreipiasi, tai liga dažnai tinkamai nediagnozuojama [1–3].

Tyrimo tikslas – remiantis mokslinės literatūros duomenimis, apibrėžti, kas yra medaus mėnesio sloga, aptarti dažniausias jos priežastis, išsivystymo mechanizmus, klinikiškus požymius, diferencinę diagnostiką ir gydymo metodus.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Tyrimo metodas – sisteminė mokslinės literatūros apžvalga. Atlikta 10 mokslinių publikacijų anglų kalba apžvalga. Straipsniai atrinkti PubMed (Medline) ir Google Scholar duomenų paieškos bazėse, naudojant raktažodžius originalo kalba: medaus mėnesio sloga, rinitas po lytinių santykių, rinitas, nealerginė sloga.

Tyrimo rezultatai

Apibrėžtis. Medaus mėnesio sloga (angl. honeymoon rhinitis arba postcoital rhinitis) – reiškinys, kai lytinių santykių metu pasireiškia rinitui būdingi simptomai [1,2,4]. Šie simptomai nėra susiję su nosies gleivinės sudirginimu arba alerginėmis reakcijomis ir gali atsirasti bet kuriuo lytinio akto metu ir iki 6 val. po jo [1,2,4]. Simptomai gali pasireikšti tiek vyrams, tiek moterims [1,2].

Klinikiniai požymiai. Klinikiniai požymiai gali atsirasti bet kuriuo sueities metu ir iki 6 val. po jos [1,2,4]. Įprastai pacientus vargina rinitui būdingi simptomai: čiaudulys, ašarojimas, vandeninga sekrecija iš nosies, nosies užgulimas [1,2,4]. Simptomų intensyvumas ir trukmė pasireiškia individualiai ir varijuoja nuo lengvų, praeinančių savaime, iki sunkių, kai reikalingi medikamentai [1,2].

Etiologija ir patogenezė. Tikslios medaus mėnesio slogos priežastys ir mechanizmas nėra žinomi. Manoma, kad seksualinis susijaudinimas ir nerimas gali būti simptomus sukeltiantys veiksniai, ir jų įtaka laikoma svarbesne, nei fizinis aktyvumas lytinio akto metu [1,2]. Norint pagrįsti šį teiginį, buvo atliktas tyrimas, kurio metu 23 pacientai, jaučiantys medaus mėnesio slogos simptomus lytinio akto metu, turėjo atlikti fizinio krūvio testą [2]. Fizinis aktyvumas lytinio akto metu buvo prilygintas lipimui dviem laiptų pakopomis [2]. Pacientų buvo prašoma lipti laiptais, ir nė vienam iš

jų šio tyrimo metu minėti simptomai nepasireiškė [2]. Tai patvirtino teiginį, kad lytinių santykių metu atsirandantys simptomai nėra susiję su fiziniu aktyvumu [2]. Seksualinio susijaudinimo įtaka simptomų atsiradimui paaiškinama kaip autonominės nervų sistemos, ypač parasimpatinės jos dalies, sudirginimas [1,2,4]. Manoma, kad medaus mėnesio sloga gali pasireikšti ir dėl genetinio polinkio [1].

Šiuo metu išskiriamos trys pagrindinės medaus mėnesio slogos atsiradimo mechanizmo teorijos:

1) Psichologinių faktorių teorija. Manoma, kad čiaudulys kyla kaip atsakas į seksualinį susijaudinimą [1]. Prieštaraujantys šiai teorijai tyrėjai remiasi čiaudulio fiziologiniu mechanizmu, kuris paremtas refleksu, o ne sąmoningai kontroliuojamu veiksmu [1];

2) Humoralinių faktorių teorija. Nustatyta, kad nosies kriaukles sudarantys audiniai savo sandara panašūs į lytinių organų erektilinius audinius [4]. Šie audiniai pasižymi savybe hipertrofuoti, kai lytinio akto metu sudirginus varpos receptorių, kraujyje padidėja azoto oksido (NO) koncentracija, lygieji audiniai atsipalaiduoja ir į juos priteka daugiau kraujo [4,5]. Atsižvelgiant į šias ypatybes, manoma, kad lytinio akto metu, dėl padidėjusios NO koncentracijos kraujyje, išburksta ir nosies audiniai [4,5]. Ši teorija sulaukia kritikos dėl to, kad ja remiantis simptomai turėtų atsirasti ir varginti tik lytinio akto metu [1]. Manoma, kad NO koncentracija reikšmingai padidėja tik vietinškai, t. y. varpos erektiliniuose audiniuose, o kraujyje kinta nežymiai ir nosies audinių paburkimui įtakos neturi [1];

3) Parasimpatinio aktyvumo teorija. Ši teorija sulaukia daugiausia pritarimo [1]. Teorijos šalininkai remiasi argumentu, kad atsakas į dirgiklį yra tiesioginis ir labai greitas, todėl labiau tikėtinas yra nervų, nei humoralinės sistemos atsakas [1,6]. Seksualiai susijaudinus, suaktyvinama autonominė nervų sistema, ypač parasimpatinė jos dalis [1,2,6]. Didžiausias jos aktyvumas stebimas orgazmo metu [6]. Suaktyvinus parasimpatinę nervų sistemą, nervinės ląstelės pradeda išskirti mediatorių acetylcholiną [1,6,7]. Šio mediatoriaus išsiskyrimas sukelia cholinergines reakcijas, kurių metu aktyvuojamos putliosios ląstelės [1,7]. Tada išsilaisvina granulėse sukaupti mediatoriai (vienas iš jų – histaminas), kurie pasižymi poveikiu didinti kapiliarų pralaidumą ir skatinti audinių paburkimą bei gleivių sekreciją [1,7]. Taip sukeliami medaus mėnesio slogai būdingi simptomai. Priešingai parasimpatinei sistemai, veikia simpatiniai nervai ir neurotransmiteriai, kurie sukelia vazokonstrikciją, dėl to kelias minutes sumažėja nosies gleivinės paburkimas ir sekrecija bei pagerėja kvėpavimas per nosį [7].

Diferencinė diagnostika. Norint diagnozuoti medaus mėnesio slogą, simptomus reikėtų diferencijuoti nuo bronchinės astmos paūmėjimų ir (arba) alerginių reakcijų [1,2,4,8].

Ūmus bronchinės astmos paūmėjimas lytinio akto metu išprovokuojamas gana dažnai [8]. Paūmėjimą gali lemti gretutinės infekcijos, alergenai, fizinis aktyvumas, susijaudinimas ir stresas [1,8]. Be to, lytinis aktas savaime yra hipersensityvinė reakcija [3,4,8]. Kalbant apie alergines reakcijas, išskiriamas platus spektras alergenų, kurie gali sukelti atsaką lytinių santykių metu [1,6,9,10]. Alergenai gali būti perduodami su kūno skysčiais arba veikti tiesiogiai [1,6]. Su kūno skysčiais (seilėmis, sperma) gali būti perduodami alergenai, esantys maiste ar partnerio vartojamuose medikamentuose [1,6]. Dažnu atveju tiek vyrams, tiek moterims nustatoma alergija sildenafiliui ar kitoms Viagros sudedamosioms dalims [6,10]. Alergiją spermai sukelia joje esantys specifiniai baltymai [2,10]. Tokiu atveju nustatomas padidėjęs specifinių IgE titras [2,10]. Tiesiogiai veikiantiems alergenams galima priskirti ir alergiją prezervatyvų sudedamosioms dalims, ypač lateksui, spermicidams, lubrikantų sudedamosioms dalims ir kosmetikos produktams [1,6]. Diferencijuoti šias priežastis reikalingas alergologinis ištyrimas [1].

Gydymas. Įrodyta, kad medaus mėnesio slogos simptomus palengvinti gali gliukokortikosteroidai, skiriami nosies purškalo pavidalu [1,2]. Esant sunkiems simptomams, kai atsiranda bronchų spazmas, pacientams papildomai skiriamas inhaliuojamas trumpo veikimo β_2 adrenerginių receptorių agonistas [2]. β_2 adrenerginių receptorių agonistas gali būti skiriamas kartu su nosies purškalo pavidalo kromoglicino rūgštimi (kromoglikatais) [2]. Kromoglikatų, skiriamų savarankiškai, veiksmingumas abejotinas [1].

Išvados

1. Medaus mėnesio sloga – fenomenas, kai lytinių santykių metu, arba ne vėliau kaip 6 val. po jų, pasireiškia rininitui būdingi simptomai: čiaudulys, ašarojimas, vandeninga sekrecija iš nosies, nosies užgulimas.

2. Medaus mėnesio slogos simptomai turi būti diferencijuoti nuo bronchinės astmos paūmėjimų ir (arba) alerginių reakcijų.

3. Simptomams palengvinti skiriami įnosiniai gliukokortikosteroidai. Esant sunkiems simptomams, kai atsiranda bronchų spazmas, pacientams papildomai skiriamas inhaliuojamas trumpo veikimo β_2 adrenerginių receptorių agonistas. Tikslios medaus mėnesio slogos priežastys ir mechanizmas nėra žinomi.

Literatūra

1. Kocoyigit M, Muluk NB, Soo G, Bedrosian JC. What Is Honeymoon Rhinitis? In: Cingi C, Muluk NB, Scadding GK, Mladina R, editors. Challenges in Rhinology Switzerland: Springer 2021:51-56.

https://doi.org/10.1007/978-3-030-50899-9_6

2. Monteseirin J, Camacho MJ, Bonilla I, Sanchez-Hernandez C, Hernandez M, Conde J. Honeymoon Rhinitis. *Allergy* 2001; 56(4): 353-354.
<https://doi.org/10.1034/j.1398-9995.2001.00054.x>
3. Maspero JF, Serrano FS. Allergic Rhinitis and Sexual Dysfunction. *Current Treatment Options in Allergy* 2017; 4: 62-70.
<https://doi.org/10.1007/s40521-017-0112-x>
4. Papadopoulos NG, Guibas GV. Rhinitis Subtypes, Endotypes and Definitions. *Immunology and Allergy Clinics* 2016; 36(2): 215-233.
<https://doi.org/10.1016/j.iac.2015.12.001>
5. Davies KP. Development and Therapeutic Applications of Nitric oxide Releasing Materials to Treat Erectile Dysfunction. *Future Science OA* 2015; 1(1): FSO53.
<https://doi.org/10.4155/fso.15.53>
6. Caminati M, Giorgis V, Palterer B, Racca F, Salvottini C, Rossi O. Allergy and Sexual Behaviours. *Clinic Rev Allerg Immunol* 2019; 56: 269-277.
<https://doi.org/10.1007/s12016-017-8618-3>
7. Bulut OC, Oladokun D, Lippert B. Can Sex Improve Nasal Function? *Ear, Nose and Throat Journal* 2021;4:1-6.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0145561320981441>
8. Senthilkumaran S, Balamurgan N, Pant S, Bartter T, Menezes RG, Thirumalaikolundusubramanian P. Honeymoon Asthma. *The American Journal of the Medical Sciences* 2013; 345(5): 405-406.
<https://doi.org/10.1097/MAJ.0b013e318271f9fe>
9. Abdessater M, Elias S, Mikhael E, Alhammadi A, Beley S. Post Orgasmic Illness Syndrome: What Do We Know Till Now? *Basic and Clinical Andrology* 2019; 29(13): 1-6.
<https://doi.org/10.1186/s12610-019-0093-7>
10. Cerda VJ, Pacheco RR, Witek JD, Teruel MJG, Garcia JS, Zavala BB. Seminal Plasma Hypersensitivity: Clinical and Histopathologic Features in a Multipara Woman. *The Journal of Allergy and Clinical Immunology in Practice* 2017; 5(6): 1768-1770.
<https://doi.org/10.1016/j.jaip.2017.04.008>

HONEYMOON RHINITIS

K. Macyté, A. Mežanskaitė, D. Bajorinas

Keywords: honeymoon rhinitis, postcoital rhinitis, rhinitis, non-allergic rhinitis.

Summary

Honeymoon rhinitis - sexually induced rhinitis, symptoms that is not triggered by irritation of the nasal cavity nor by allergenic stimulation. Symptom onset varies, from during foreplay to 6 h after intercourse and include sneezing, running, stuffiness. Precisely how coitus triggers honeymoon rhinitis is unknown, but psychological aspects might be responsible. When sexually aroused, the autonomic nervous system, especially its parasympathetic part, is activated, and nerve cells begin to secrete mediator acetylcholine, which triggers cholinergic reactions that activate mast cells and release mediators capable of inducing honeymoon symptoms. Symptoms must be differentiated with allergic reactions and exacerbation of bronchial asthma. A nasal corticosteroid spray is used for treatment and improves and may abolish symptoms of honeymoon rhinitis.

Correspondence to: kamilemacite@gmail.com

Gauta 2022-01-22